

Uskoro izbori u BiH- koji su ključni problemi Izbornog zakona?

Za mnoge, izbornu reformu treba provesti upravo visoki međunarodni predstavnik Christian Schmidt

Autor Leonarda Lujčić - 20/09/2022

U Bosni i Hercegovini uskoro započinju opći izbori. Iako se o izbornom sustavu Bosne i Hercegovine govori stalno, pa čak i prijeti statusom kandidata EU, izborna godina je uvijek vrijeme kada se te rasprave intenziviraju.

Više od desetljeća traju rasprave o tome kako urediti manjkav i diskriminatoran Izborni zakon u Bosni i Hercegovini. Nekoliko je ključnih problema. Prvi je problem što se pripadnicima nacionalnih manjina, ili onima koji se ne žele izjasniti o etničkoj pripadnosti, onemogućava sudjelovanje u izbornim procesima. Drugi je problem što primjerice, Hrvat koji živi u Republici Srpskoj ima isti problem, kao i Srbin koji živi u drugom entitetu. Treći je problem izbor hrvatskog člana Predsjedništva, kojeg zbog tako uređenog izbornog sustava već nekoliko izbornih ciklusa izabiru većinom Bošnjaci. Time dolazi do preglasavanja Hrvata.

Kada govorimo o političkim pravima Hrvata u Bosni i Hercegovini, dvije su krize itekako utjecale na ta prava i pokazale manjkavosti Izbornog zakona i izbornog modela u Bosni i Hercegovini.

Prva kriza izbila je 2000. godine kada je nakon izbora оформljena vlast bez sudjelovanja HDZ BiH. Tada je Božo Ljubić Ustavnom sudu podnio tužbu. Tužbu je podnio zbog odredbi koje su odredile da se iz svake županije Federacije BiH u entitetski Dom naroda delegira barem po jedan pripadnik svakog konstitutivnog naroda ako je izabran za zastupnika u županijskoj skupštini. To je de facto značilo da su stranke mogle u kantonima gdje Hrvata uopće nema, na liste staviti „prividne“ Hrvate i one koji se tako izjasne, te na taj način mogu popuniti kvotu u Domu naroda. Ustavni je sud 2016. godine donio presudu u kojoj djelomično prihvaća Ljubićeve zahtjeve i u teoriji je ta problematika rješena. Međutim, stranke koje su okupljene oko Hrvatskog narodnog sabora tvrde kako se ta presuda tek treba implementirati u pregovore koji će se voditi oko izmjene izbornog zakona. Još uvijek se čeka i implementacija presuda na tužbe podnijete Europskom sudu za ljudska prava u kojima su dva pojedinca, Rom i Židov tužili Bosnu i Hercegovinu zbog nemogućnosti sudjelovanja u izbornim procesima. Visoki međunarodni predstavnik u Bosni i Hercegovini Christian Schmidt, izjavio je kako mu je prioritet upravo implementacija navedenih presuda. No Schmidt je također najavio kako zasada neće biti većih izmjena izbornog zakona.

Druga kriza izbila je oko izbora člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Naime, prema Ustavu, u Predsjedništvo se izabiru tri člana- jedan srpski, jedan hrvatski i jedan bošnjački. Međutim, zbog tako ustrojenog izbornog modela, zadnji nekoliko izbornih ciklusa događa se da hrvatskog člana Predsjedništva izabiru uglavnom Bošnjaci.

Za mnoge, izbornu reformu treba provesti upravo visoki međunarodni predstavnik Christian Schmidt.

Uplitanje Hrvatske u rješavanje ovog problema mnogi vide dvojako. Jedni smatraju kako je utjecanje na Christiana Schmidta zapravo mješanje u unutarnju politiku druge države. Drugi pak smatraju kako je hrvatski utjecaj nužan upravo zbog potpisa na Daytonskom sporazumu i ustavne obveze zaštite Hrvata u Bosni i Hercegovini. Iako je retorika hrvatskih političara različita, pa neki agresivnije zastupaju izmjene izbornog zakona, nekako su svi na istoj strani i slažu se kako je nužno ravnopravnije i pravednije zastupanje Hrvata u političkom životu Bosne i Hercegovine. No, razilaženje u mišljenjima dolazi u situaciji kada se postavi pitanje koga Hrvati trebaju uzeti za partnera u Bosni i Hercegovini. Jedni smatraju kako se promjene mogu postići uz pomoć Dodika, dok drugi smatraju kako Hrvatima partneri trebaju biti Bošnjaci i da se samo tako može postići stabilnija Bosna i Hercegovina.

* članak napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama

